

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การส่งเสริมความตระหนักรู้ในอาชีพด้วยพอดคาสต์ที่ใช้กลยุทธ์เมตาคอกนิชันสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีความบกพร่องทางการเห็นเป็นการวิจัยเชิงทดลอง กลุ่มเดี่ยววัดหลายครั้งแบบอนุกรมเวลา (The One - Group Pretest - Posttest Time -Series Designs) และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับของการพัฒนาความตระหนักรู้ในอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการรับฟังพอดคาสต์ที่ใช้กลยุทธ์เมตาคอกนิชันและศึกษาความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อการส่งเสริมความตระหนักรู้ในอาชีพด้วยพอดคาสต์ที่ใช้กลยุทธ์เมตาคอกนิชันสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีความบกพร่องทางการเห็น

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่างมี 10 คนที่มีคุณลักษณะคือต้องเป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่สามารถทำกิจกรรมเสริมได้ สัปดาห์ละ 6 ครั้งเป็นเวลา 4 สัปดาห์และครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ 3 คน

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการวิจัยคือเครื่องมือที่ 1 พอดคาสต์ (PODCAST) ที่ออกแบบโดยใช้กลยุทธ์เมตาคอกนิชันประกอบไปด้วยคลิปเสียง (Clips) สำหรับให้ผู้ที่มีความบกพร่องทางการเห็นรับฟัง โดยคลิปเสียงหนึ่งมีความยาวตั้งแต่ 10-20 นาที และใช้เว็บไซต์เพื่อผู้ที่มีความบกพร่องทางการเห็น สำหรับเป็นที่เก็บคลังคลิปเสียงเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้เกี่ยวข้องต่อไป เครื่องมือที่ 2 แบบสำรวจความตระหนักรู้ในอาชีพ ได้เลือกแบบสำรวจเพื่อวัดความตระหนักรู้ในอาชีพที่ผู้วิจัยได้ปรับจากปิติ วิทยการ (2537) ซึ่งพัฒนาจากแบบสำรวจความตระหนักรู้ในอาชีพ (Vocational Awareness Index) ของลอเรนซ์ อี เคอร์รี่ (Currie, 1975) มีจำนวน 30 ข้อ เนื้อหาเรื่องความตระหนักรู้ในอาชีพ 3 มิติ 14 ด้าน มีข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ ดังนี้ *มิติตนเอง* ได้แก่ 1) เพศและสภาพร่างกาย 2) ความสนใจ 3) ทักษะติดต่ออาชีพ 4) ความตระหนักและเห็นคุณค่าของตนเอง 5) ความแตกต่างในด้านความสามารถ 6) ประสบการณ์ชีวิต 7) บุคลิกภาพและความถนัด *มิติครอบครัวและสังคม* ได้แก่ 1) สังคมและเศรษฐกิจ 2) การศึกษา 3) ครอบครัว ชุมชนและสิ่งแวดล้อม 4) การเลียนแบบจากบุคคลตัวแบบ *มิติอาชีพ* ได้แก่ 1) คุณสมบัติของตนเองในการทำงาน 2) คุณสมบัติที่จำเป็นเพื่อความสำเร็จในการทำงาน 3) ความแตกต่างและข้อกำหนดในงานแต่ละชนิดในการทำงาน เครื่องมือที่ 3 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นครูและนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นที่มีต่อการส่งเสริมความตระหนักรู้ในอาชีพด้วยพอดคาสต์ที่ใช้กลยุทธ์เมตาคอกนิชันสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีความบกพร่องทางการเห็น เพื่อใช้เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพในการวิจัย นำข้อมูลที่ได้จากแบบสำรวจความตระหนักรู้ในอาชีพมาวิเคราะห์และนำเสนอด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ในรูปกราฟและตารางประกอบความเรียง โดยวิเคราะห์ผลระดับของการพัฒนาความตระหนักรู้ในอาชีพด้วยสูตรคำนวณคะแนนพัฒนาการ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2532)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมความตระหนักรู้ในอาชีพด้วยพอดคาสต์ที่ใช้กลยุทธ์เมตาคอกนิชัน สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีความบกพร่องทางการเห็นสามารถสรุปผลวิจัยแบ่งตามวัตถุประสงค์และคำถามการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับของการพัฒนาความตระหนักรู้ในอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1.1 พอดคาสต์ที่ใช้กลยุทธ์เมตาคอกนิชันจะสามารถเพิ่มความตระหนักรู้ในอาชีพให้สูงขึ้นได้หรือไม่

จากผลการศึกษาโดยเก็บข้อมูลด้วยแบบสำรวจความตระหนักรู้ในอาชีพเก็บข้อมูลรายบุคคลทั้งก่อนและหลังการรับฟังพอดคาสต์ที่ใช้กลยุทธ์เมตาคอกนิชัน การวิจัยค้นพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความบกพร่องทางการเห็นทั้ง 10 คน มีระดับของการพัฒนาความตระหนักรู้ในอาชีพที่แตกต่างกันทั้ง 3 มิติคือ สามารถระบุบุคลิกความสนใจและความสามารถของตนเอง (Identifying) ได้สำรวจและเปรียบเทียบระหว่างทักษะของตนเองกับสถานการณ์ในอาชีพการทำงาน (Exploring) และเห็นคุณค่าของการรู้ความแตกต่างระหว่างชีวิตและสถานการณ์ในอาชีพการทำงาน (Evaluating) โดยมีรายละเอียดแยกตามมิติความตระหนักรู้ในอาชีพ ดังนี้

มิติที่ 1 ตนเอง กลุ่มตัวอย่างมีระดับของการพัฒนาความตระหนักรู้ในอาชีพในมิติตนเองเพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 14.6 (ดูรายละเอียดได้จากภาคผนวกและข้อความบ่งชี้ที่แสดงความตระหนักรู้ในอาชีพมิติตนเอง หลังการรับฟังพอดคาสต์ในแต่ละสัปดาห์ได้ในบทที่ 4 ตารางที่ 4.3, 4.6, 4.9, 4.12)

มิติที่ 2 ครอบครัวและสังคม กลุ่มตัวอย่างระดับของการพัฒนาความตระหนักรู้ในอาชีพมิติครอบครัวและสังคมเพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 12.6 (ดูรายละเอียดได้จากภาคผนวกและข้อความบ่งชี้ที่แสดงความตระหนักรู้ในอาชีพมิติตนเอง หลังการรับฟังพอดคาสต์ในแต่ละสัปดาห์ได้ในบทที่ 4 ตารางที่ 4.4, 4.7, 4.10, 4.13)

มิติที่ 3 อาชีพ กลุ่มตัวอย่างระดับของการพัฒนาความตระหนักรู้ในอาชีพมิติครอบครัวและสังคมเพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 9.4 (ดูรายละเอียดได้จากภาคผนวกและข้อความบ่งชี้ที่แสดงความตระหนักรู้ในอาชีพมิติตนเอง หลังการรับฟังพอดคาสต์ในแต่ละสัปดาห์ได้ในบทที่ 4 ตารางที่ 4.5, 4.8, 4.11, 4.14)

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการส่งเสริมความตระหนักรู้ในอาชีพด้วยพอดคาสต์ที่ใช้กลยุทธ์เมตาคอกนิชัน

2.1 ครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความตระหนักรู้ในอาชีพด้วยพอดคาสต์ที่ใช้กลยุทธ์เมตาคอกนิชัน จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า ครูผู้สอนเห็นด้วยกับการนำผู้รู้และผู้มีประสบการณ์จริงมาเล่าเรื่องราวอาชีพของตนเองให้ได้รับฟัง เป็นสิ่งที่ช่วยผู้ที่มีความบกพร่องทางการเห็นได้รู้เรื่องราวอาชีพที่ตัวเองไม่มั่นใจว่าจะทำได้หรือไม่และเป็นการสร้างความเชื่อมั่นว่าสามารถทำได้เหมือนรุ่นพี่ตัวแบบ

ประสบการณ์การนำตัวแบบมาแล้วเรื่องให้ผู้เรียนได้รับรู้แบบนี้ครูผู้สอนไม่ได้ทำหรือจัดเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนเนื่องจากมีความยุ่งยากเรื่องเวลาและขาดคนประสานติดต่อรุ่นพี่ตัวแบบ

2.2 นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความตระหนักรู้ในอาชีพด้วยพอดคาสต์ที่ใช้กลยุทธ์เมตาคอกนิชัน จากผลการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์เจาะลึกรายบุคคลพบว่าการรับฟังพอดคาสต์ที่ใช้กลยุทธ์เมตาคอกนิชันช่วยกระตุ้นให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นเกิดความตระหนักรู้ในอาชีพ ข้อเสนอของการวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 3 มิติคือ 1) มิติตนเอง 2) มิติครอบครัวและสังคม 3) มิติอาชีพ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) มิติตนเอง แบ่งออกเป็น 7 ด้านดังต่อไปนี้

1.1) มิติตนเองด้านเพศและสภาพร่างกาย กลุ่มตัวอย่างที่มีความบกพร่องทางการเห็นมีความตระหนักรู้ว่าเพศและสภาพร่างกายมีผลต่อการเลือกอาชีพ ต้องยอมรับความเป็นจริงว่าบางอาชีพที่มีความบกพร่องทางการเห็นทำไม่ได้หรืออาจทำได้ยากเพราะบางอาชีพจำเป็นต้องใช้สายตาในการมอง หรือบางอาชีพแม้มีความพิการซ้ำซ้อนก็ทำได้

1.2) มิติตนเองด้านความสนใจ กลุ่มตัวอย่างที่มีความบกพร่องทางการเห็นมีความตระหนักรู้ว่าต้องคอยสังเกตตัวเองว่าชอบและสนใจด้านไหน แล้วมุ่งมั่นพัฒนาด้านนั้น คอยขยับถามตัวเองบ่อยๆ

1.3) มิติตนเองด้านทัศนคติต่ออาชีพ กลุ่มตัวอย่างที่มีความบกพร่องทางการเห็นมีความตระหนักรู้ว่าแรงบันดาลใจที่จะทำอาชีพเกิดได้ด้วยการเสาะหาและรับฟังประสบการณ์ของผู้อื่นอย่างตั้งใจ

1.4) มิติตนเองด้านความตระหนักและเห็นคุณค่าของตนเอง กลุ่มตัวอย่างที่มีความบกพร่องทางการเห็นมีความตระหนักรู้ว่าแม้มองไม่เห็นก็สามารถประกอบอาชีพตั้งใจฝันได้ แต่ต้องมีข้อมูลอาชีพให้สอดคล้องกับโลกแห่งความเป็นจริง

1.5) มิติตนเองด้านความแตกต่างในด้านความสามารถ กลุ่มตัวอย่างที่มีความบกพร่องทางการเห็นมีความตระหนักรู้ว่าความฝันอย่างเดียวไม่พอ ต้องมีความสามารถด้วย เพราะอาชีพแต่ละอาชีพต้องการคนที่มีความสามารถที่เหมาะสมกับสภาพงาน

1.6) มิติตนเองด้านประสบการณ์ชีวิต กลุ่มตัวอย่างที่มีความบกพร่องทางการเห็นมีความตระหนักรู้ว่าการเรียนร่วมกับคนปกติ หรือใช้ชีวิตร่วมกับคนที่มีสายตาปกติ จะทำให้เราได้ประสบการณ์ชีวิตมากกว่าการใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียนสอนคนตาบอดเพียงอย่างเดียว

1.7) มิติตนเองด้านบุคลิกภาพและความถนัด กลุ่มตัวอย่างที่มีความบกพร่องทางการเห็นมีความตระหนักรู้ว่าทุกอาชีพล้วนต้องใช้ในการพัฒนาบุคลิกภาพและความถนัดเป็นพื้นฐานในการพัฒนาความสามารถและพิจารณาความเหมาะสมระหว่างงานกับตัวเรา

2) มิติครอบครัวและสังคม แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

2.1) มิติครอบครัวและสังคมด้านสังคมและเศรษฐกิจ กลุ่มตัวอย่างที่มีความบกพร่องทางการเห็นมีความตระหนักรู้ว่ายิ่งได้เข้าสังคมบ่อยๆ ได้รู้จักคนเยอะๆ ได้เข้าร่วมชมรมหรือสมาคมจะทำให้เราได้เครือข่ายด้านอาชีพ

2.2) มิติครอบครัวและสังคมด้านการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่มีความบกพร่องทางการเห็นมีความตระหนักรู้ว่ายิ่งเรียนสูงยิ่งดีต่อตัวผู้พิการเพราะจะทำให้มีทางเลือกมากขึ้น

การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้ที่มีความบกพร่องทางการเห็นที่สุดคือเรียนด้วยการสอบชิงทุนการศึกษาไปต่างประเทศ ดังนั้นอาจต้องฝึกให้เก่งภาษาต่างประเทศควบคู่ไปด้วย

2.3) มิตีครอบครัวและสังคมด้านครอบครัวชุมชนและสิ่งแวดล้อม กลุ่มตัวอย่างที่มีความบกพร่องทางการเห็นมีความตระหนักรู้ว่าครอบครัวมีความสำคัญในแง่ของการสร้างแรงบันดาลใจอย่างมาก

2.4) มิตีครอบครัวและสังคมด้านการเรียนแบบจากบุคคลตัวแบบ กลุ่มตัวอย่างที่มีความบกพร่องทางการเห็นมีความตระหนักรู้ว่าการได้รับรู้หรือรับฟังประสบการณ์จากรุ่นพี่เกี่ยวกับเรื่องประสบการณ์อาชีพบ่อยๆ จะทำให้มีแรงบันดาลใจมากขึ้น

3) มิตีอาชีพ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

3.1) มิตีอาชีพด้านคุณสมบัติของตนเองในการทำงาน กลุ่มตัวอย่างที่มีความบกพร่องทางการเห็นมีความตระหนักรู้ว่า ทุกอาชีพต้องการคุณสมบัติในการทำงานที่ต่างต่างกัน ต้องใส่ใจและตั้งใจศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลว่า อาชีพที่เราใฝ่ฝันต้องการคนทำงานที่มีคุณสมบัติอย่างไร เพื่อการพัฒนาและเตรียมความพร้อม

3.2) มิตีอาชีพด้านคุณสมบัติที่จำเป็นเพื่อความสำเร็จในการทำงาน กลุ่มตัวอย่างที่มีความบกพร่องทางการเห็นมีความตระหนักรู้ว่าในแต่ละอาชีพต้องปฏิบัติตนหรือฝึกฝนตนเองด้านใดและอย่างไรเพื่อความสำเร็จในการทำงาน

3.3) มิตีอาชีพด้านความแตกต่างและข้อกำหนดในงานแต่ละชนิดในการทำงาน กลุ่มตัวอย่างที่มีความบกพร่องทางการเห็นมีความตระหนักรู้ว่าทุกอาชีพล้วนแล้วแต่มีความแตกต่างกันทั้งเรื่องผู้ร่วมงาน สิ่งแวดล้อม เงินค่าตอบแทนและความสุขที่ได้จากการประกอบอาชีพ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมความตระหนักรู้ในอาชีพด้วยพอดคาสต์ที่ใช้กลยุทธ์เมตาคอกนิชันสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีความบกพร่องทางการเห็น ผู้วิจัยอภิปรายผลเป็น 2 ประเด็นคือการอภิปรายผลที่เกี่ยวข้องกับระดับของการพัฒนาความตระหนักรู้ในอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คือ มิติตนเอง มิตีครอบครัวและสังคม มิตีอาชีพและอภิปรายผลที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของครูที่มีต่อพอดคาสต์ที่ใช้กลยุทธ์เมตาคอกนิชัน มีรายละเอียดดังนี้

1. อภิปรายผลที่เกี่ยวข้องกับระดับของการพัฒนาความตระหนักรู้ในอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1.1 มิตีที่ 1 ตนเอง กลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 คนมีระดับของการพัฒนาความตระหนักรู้ในอาชีพในมิติตนเองเพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 14.6 แบ่งออกเป็น 7 ด้าน ดังต่อไปนี้

1.1.1 ด้านเพศและสภาพร่างกาย ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความบกพร่องทางการเห็นบางคนก่อนรับฟังพอดคาสต์ไม่มีความมั่นใจที่จะประกอบอาชีพเพราะไม่แน่ใจว่ามองไม่เห็นแล้วจะประกอบอาชีพอะไรได้ แต่ภายหลังจากได้รับฟังพอดคาสต์ที่ใช้กลยุทธ์เมตาคอกนิชันแล้ว กลุ่มตัวอย่างกลับมีความมั่นใจในตัวเองมากยิ่งขึ้นและมีความเห็นว่าข้อมูลที่รุ่นพี่ตัวแบบตอบคำถามของผู้ดำเนินรายการแนะแนวอาชีพประทีปแห่งอนาคตนั้น ช่วยให้รู้สึกได้ถึงแม้มอง

ไม่เห็นก็สามารถทำอะไรหลายๆ อย่างได้เหมือนรุ่นพี่ตัวแบบในพอดคาสต์ ดังเช่นความคิดเห็นของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นคนที่ 10 ที่ว่าถึงจะมีความพิการซ้ำซ้อนก็เป็นนักกีฬาได้เหมือนรุ่นพี่ตัวแบบในกลุ่มอาชีพที่ 1 (ดูรายละเอียดจากตารางที่ 3.1 รายละเอียดของผู้ที่มีความบกพร่องทางการเห็นตัวแบบทั้งหมด 6 กลุ่มอาชีพ) แสดงให้เห็นว่าผลการวิจัยด้านเพศและสภาพร่างกายในมิติตนเอง ตัวแบบมีอิทธิพลอย่างมาก ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา (Bandura, 1977) ที่กล่าวถึงอิทธิพลของตัวแบบที่มีต่อตัวผู้สังเกตโดยผู้สังเกตอาจสังเกตจากการฟังหรืออ่านเรื่องราวของตัวแบบ ทฤษฎีนี้ได้กล่าวไว้ว่าอิทธิพลของตัวแบบทำให้เกิดการชักจูงให้ผู้สังเกตมีความต้องการที่จะกระทำตามตัวแบบ การกระทำใดที่คนให้คุณค่าและชื่นชมอยู่เสมอ ย่อมส่งผลให้ผู้สังเกตกระทำตามได้โดยเร็วและง่ายและตัวแบบยังมีอิทธิพลช่วยสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ด้วย นอกจากนี้ยังทำให้กลุ่มตัวอย่างบางคนเปรียบเทียบถึงเรื่องการเรียนต่อได้เช่นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นคนที่ 2 ที่กล่าวว่าเรื่องสภาพที่เราเป็นสำคัญมากและมีผลต่อการคิดอยากจะเรียนต่อในบางสาขา เพราะคนตาบอดอาจเรียนสาขานั้นไม่ได้ ดังนั้นต้องเลือกสาขาที่ไม่ยากในการอ่านและค้นคว้าข้อมูล (ข้อมูลสัมภาษณ์พบข้อความบ่งชี้ที่แสดงความตระหนักรู้ในอาชีพมิติตนเอง หลังการรับฟังพอดคาสต์) นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างบางคนก่อนรับฟังพอดคาสต์มีความคาดหวังในอาชีพที่ไม่เหมาะสมกับผู้ที่มีความบกพร่องทางการเห็นเช่น หมอหรือคนขับรถไฟ แต่ภายหลังได้รับฟังพอดคาสต์ที่ใช้กลยุทธ์เมตาคอกนิชันแล้วพบความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นกับการวางแผนอาชีพ บางคนถึงกับเปลี่ยนอาชีพในฝัน ซึ่งข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับนุชลี อุปมัย (2543) นักแนะแนวการศึกษาว่า บุคคลมักต้องการความช่วยเหลือเพื่อให้ตนเองพบแสงสว่างในจุดหมายระยะยาว รวมทั้งยังสามารถตัดสินใจได้ว่าจุดหมายระยะสั้นอันใดที่จะช่วยส่งเสริมให้บรรลุจุดหมายระยะยาวในอนาคตได้ ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นเพิ่มเติมว่าความมั่นใจของกลุ่มตัวอย่างที่เกิดขึ้นในมิติตนเองด้านเพศและสภาพร่างกายนี้ล้วนแล้วแต่ถูกกระตุ้นให้เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบจากกลยุทธ์เมตาคอกนิชันทั้ง 5 ข้อ (อ้างถึงภาพที่ 3.1 ถึง 3.5 ในบทที่ 3) เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 คนได้รับการเตรียมอารมณ์จากการแจ้งความจำเป็นของการเรียนรู้ทุกครั้งทั้งจากการแจ้งผ่านจึงก็กรรายการ แจ้งผ่านบทสัมภาษณ์ และได้รับการทบทวนข้อมูลด้วยการสรุปและจัดโครงสร้างใหม่จากการนำเสนอเนื้อหา นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่าประสบการณ์และความหลากหลายในชีวิตรุ่นพี่ตัวแบบ มีอิทธิพลอย่างมากต่อการชักจูงกลุ่มตัวอย่างให้เกิดความรู้สึกเห็นคุณค่าของตัวแบบส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างเห็นคุณค่าของตัวเองด้วยเช่นกัน โดยในเรื่องการเห็นคุณค่าของตนเองนี้ ผู้วิจัยจะได้อภิปรายเพิ่มในส่วนมิติตนเองด้านความตระหนักและเห็นคุณค่าของตนเองในลำดับต่อไป

1.1.2 ด้านความสนใจ ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความบกพร่องทางการเห็นมีความสนใจเรื่องอาชีพมากขึ้น ดังเช่นความคิดเห็นของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นคนที่ 7 ที่ให้ความเห็นถึงอาชีพนักเขียนไว้ว่า ต้องสนใจและฝึกเขียนบ่อยๆ เพราะงานเขียนไม่จำเป็นต้องไปนั่งทำงานที่บริษัท อยู่บ้านก็ทำได้ หรือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นคนที่ 5 ที่วิเคราะห์อาชีพในครู่ได้ว่าต้องคอยถามตัวเองว่าชอบพูด ชอบถ่ายทอดหรือเปล่า ถ้าใช่ก็เป็นครูได้ (ข้อมูลสัมภาษณ์พบข้อความบ่งชี้ที่แสดงความตระหนักรู้ในอาชีพมิติตนเอง หลังการรับฟังพอดคาสต์) จะเห็นว่านักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นคนที่ 5 มีความเข้าใจในอาชีพครูมากขึ้น โดยสามารถระบุความสามารถของคนที่ประกอบอาชีพครูได้ ผลการศึกษานี้ใกล้เคียงกับผลลัพธ์การ

สร้างความตระหนักรู้ในอาชีพของ Edwin and Stanley (1979) ที่ว่าความตระหนักรู้ในอาชีพคือ การที่บุคคลได้เริ่มรู้จักใช้ความคิดอย่างเข้าใจในอาชีพ และทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา (Bandura, 1977) ที่ว่าไว้ในเรื่องอิทธิพลของตัวแบบที่มีต่อตัวผู้สังเกตว่า เมื่อผู้สังเกตได้เห็น สังเกต รับฟังหรืออ่านเรื่องราวที่สะท้อนถึงการกระทำของตัวแบบ ซึ่งผู้สังเกตไม่เคยรู้มาก่อน จะมีการซึมซับ เก็บรวบรวมข้อมูลนี้ในรูปของสัญลักษณ์และถ่ายทอดออกมาเป็นพฤติกรรมใหม่ จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็น ได้ว่ากลุ่มตัวอย่างถูกกระตุ้นให้เกิดความใส่ใจในการเรียนรู้จนสามารถวิเคราะห์ประเด็นสำคัญของ แต่ละอาชีพได้ ซึ่งนี่เป็นผลจากการใช้กลยุทธ์เมตาคอกนิชันในข้อที่ 3 (อ้างถึงภาพที่ 3.3 ในบทที่ 3) ที่ทำให้บุคคลได้รับประสบการณ์ใหม่ๆ ตลอดเวลา (จากคำตอบของรุ่นพี่ตัวแบบที่เล่าเรื่องราวชีวิต ทั้งหมด) ประสบการณ์ใหม่นี้จะช่วยกระตุ้นให้บุคคลมีความใส่ใจในการเรียนรู้จนสามารถวิเคราะห์ ประเด็นสำคัญของเนื้อหาได้อย่างดี

1.1.3 ทักษะคิดต่ออาชีพ ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความ บกพร่องทางการเห็นมีทักษะคิดต่ออาชีพที่ดีขึ้น หลายคนเคยมีความเข้าใจว่าบางอาชีพเราทำไม่ได้ เช่น นักเขียนแต่เมื่อรับฟังพอดคาสต์ที่ใช้กลยุทธ์เมตาคอกนิชันแล้ว ทำให้มีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ อาชีพมากขึ้น ดังเช่นความคิดเห็นของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นคนที่ 1 ที่ให้ความเห็นถึง ข้อมูลอาชีพใหม่ที่ตัวเองได้ฟังจากคำตอบของรุ่นพี่ตัวแบบที่ถูกสัมภาษณ์ด้วยคำถามที่ใช้กลยุทธ์เมตา คอกนิชันว่า คนตาบอดก็สามารถทำอาชีพล้างฟิล์มเอ็กซ์เรย์ในห้องผ่าตัดได้ ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับ ปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมนุษย์ของ Bandura (1986) ในเรื่องการได้สัมผัส ประสบการณ์ของผู้อื่น เพราะเมื่อบุคคลได้สัมผัสและรับรู้จากตัวอย่างพฤติกรรมของบุคคลอื่นที่มี ลักษณะคล้ายกับตนเอง กระทำพฤติกรรมนั้นแล้วได้รับผลสำเร็จ จะทำให้มีการรับรู้ความสามารถของ ตนเองเพิ่มขึ้น หรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นคนที่ 7 ว่าที่แก่นักเขียน ต้องเก่งเรื่องนำสิ่งที่เรียนหรือรู้มาประยุกต์ในงานเขียนตัวเองได้ทั้งหมด (ข้อมูลสัมภาษณ์พบข้อความ บ่งชี้ที่แสดงความตระหนักรู้ในอาชีพมิติตนเอง หลังการรับฟังพอดคาสต์) จะเห็นว่านักเรียนที่มีความ บกพร่องทางการเห็นคนที่ 7 ก็สามารถวิเคราะห์คุณสมบัติของนักเขียนด้วยทักษะคิดที่ดีขึ้นได้เช่นกัน ทักษะคิดที่ว่านี้เป็นผลมาจากการใช้กลยุทธ์เมตาคอกนิชันในข้อที่ 5 คือทำให้บุคคลถูกกระตุ้นด้วยกล ยุทธ์ที่หลากหลายและการได้รับข้อมูลเพียงพอจนสามารถตัดสินใจและกลับมาพิจารณา ความสามารถของตนได้ ผลลัพธ์ของกลยุทธ์เมตาคอกนิชันนี้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับข้อเสนอแนะ เรื่องการสร้างความตระหนักรู้ในอาชีพให้บุคคลของ Broolin and Gysber (1979) ที่พูดถึงผลลัพธ์ของ ช่วงเวลาแห่งความตระหนักรู้ในอาชีพไว้ว่า บุคคลจะได้รู้จักตนเองและพัฒนาความรู้สึกเห็นคุณค่าใน ตนเอง ได้พัฒนาทักษะคิดที่ดีในเรื่องอาชีพ โดยทั้งหมดต้องเริ่มที่การรู้คุณสมบัติของตนเองในการ ทำงาน รู้ความแตกต่างและข้อกำหนดในงานแต่ละชนิดและได้รู้ถึงคุณสมบัติที่จำเป็นเพื่อความสำเร็จ ในการทำงาน

1.1.4 ความตระหนักและเห็นคุณค่าของตนเอง ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความบกพร่องทางการเห็นรับรู้ถึงคุณค่าของตนเองมากยิ่งขึ้นว่าแท้จริงแล้วแม้มองไม่ เห็นแต่ก็ใช้ว่าจะทำอะไรไม่ได้ ดังเช่นความคิดเห็นของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นคนที่ 8 ที่มีความมั่นใจขึ้นว่ากีฬาโบว์ลิ่งไม่ยากน่าจะทำได้เหมือนกัน หรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีความ บกพร่องทางการเห็นคนที่ 5 ว่าการเล่นโบว์ลิ่งเป็นสิ่งที่ยากสำหรับคนตาบอดแต่ถ้าหากเราทำได้ เราก็

จะกลายเป็นบุคคลที่ช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้ทั้งคนตาดีและคนตาบอดสามารถสู้ชีวิตต่อไปได้ด้วย (ข้อมูลสัมภาษณ์พบข้อความบ่งชี้ที่แสดงความตระหนักรู้ในอาชีพมิติตนเอง หลังการรับฟังพอดคาสต์) จะเห็นว่านักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นคนที่ 8 และคนที่ 5 เริ่มเห็นคุณค่าของอาชีพนักกีฬา ส่งผลให้มีความมั่นใจเพิ่มมากขึ้น ดังที่ Roeber (1965) ได้เคยเสนอแนะเกี่ยวกับการให้ข้อมูลอาชีพไว้ว่า การให้ข้อมูลอาชีพจะทำให้บุคคลได้พิจารณาความมั่นใจของตนเอง เป็นการเพิ่มช่องทางให้พิจารณาและสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้เรียนมั่นใจในการเลือกอาชีพของตน จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าความเชื่อมั่นและมั่นใจในการเลือกอาชีพของบุคคลจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบุคคลเกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าของตนเอง อีกหนึ่งข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อกลยุทธ์เมตาคอกนิชันพบว่า กลยุทธ์การให้ข้อมูลที่มีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์กันด้วยการบูรณาการ สร้างเครือข่ายความรู้ และชี้ให้เห็นความสำคัญระหว่างครอบครัว ชุมชนและสิ่งแวดล้อม ทั้งหมดนี้สามารถทำให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นรับรู้ถึงคุณค่าของตนเองมากขึ้นได้

1.1.5 ความแตกต่างในด้านความสามารถ ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความบกพร่องทางการเห็นตื่นตัวต่อการฝึกฝนความสามารถของตนเองเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในสาขาอาชีพที่สนใจและเหมาะสม ดังเช่นความคิดเห็นของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นคนที่ 3 ที่ระบุความสามารถของครูได้ว่า ถ้าจะเป็นครูต้องเก่งเรื่องพูดให้คนเข้าใจว่าอยากจะทำอะไร นักกีฬาอาจไม่ต้องพูดมากแต่ครูต้องพูดมากและพูดให้รู้เรื่องด้วย (ข้อมูลสัมภาษณ์พบข้อความบ่งชี้ที่แสดงความตระหนักรู้ในอาชีพมิติตนเอง หลังการรับฟังพอดคาสต์) สอดคล้องนิยามอาชีพศึกษาของ Hoyt (1976 อ้างถึงในไพบุลย์ ใจชอบธรรม, 2533) ได้กล่าวว่า อาชีพศึกษา (Career Education) เป็นกระบวนการที่ช่วยให้มีการจัดอาชีพให้เหมาะสมแก่บุคคลและทำให้ประสบความสำเร็จ โดยแบ่งขั้นตอนของอาชีพศึกษาเป็น 3 ขั้นตอนใหญ่ๆ คือ การตระหนักรู้ (Awareness) การสำรวจ และการตัดสินใจของบุคคล (Exploring and decision making) การเตรียมตัวเพื่องาน (Implementing)

1.1.6 ประสบการณ์ชีวิต ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความบกพร่องทางการเห็นเล็งเห็นคุณค่าของการรับฟังประสบการณ์ชีวิตของผู้อื่นเพิ่มมากขึ้นและเห็นด้วยกับข้อดีของการเรียนร่วมกับคนปกติ ไม่กลัวเหมือนก่อนการรับฟังพอดคาสต์ที่ใช้กลยุทธ์เมตาคอกนิชันดังเช่นความคิดเห็นของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นคนที่ 8 ที่เริ่มเห็นคุณค่าของการได้เรียนร่วมกับคนปกติว่าจะช่วยให้เราได้ประสบการณ์ใหม่ๆ เหมือนรุ่นพี่ตัวแบบข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับอิทธิพลของตัวแบบที่มีต่อผู้สังเกต (Bandura, 1977) ที่กล่าวว่าผู้สังเกตจะรวบรวมรูปแบบหรือลักษณะของตัวแบบในรูปแบบต่างๆ แล้วนำมาสร้างเป็นหลักการใหม่ของตนเอง(ในกรณีที่เกิดขึ้นกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นคนที่ 8 คือจากไม่อยากเรียนร่วมกลายเป็นอยากเรียนร่วม) หรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นคนที่ 9 ว่าการได้ฝึกงานหรือไปอยู่ในสถานที่ทำงานในอาชีพนั้น ก็ทำช่วยให้เราสร้างความถนัดในงานนั้นให้ตัวเองได้ (ข้อมูลสัมภาษณ์พบข้อความบ่งชี้ที่แสดงความตระหนักรู้ในอาชีพมิติตนเอง หลังการรับฟังพอดคาสต์) ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับคำอธิบายเกี่ยวกับช่วงเวลาของการสำรวจตนเองในทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพของ Super (1963) ที่ยืนยันว่า ระยะที่เด็กพิจารณาความสามารถในการประกอบอาชีพ (Capacity Substage) ระยะนี้บุคคลมีอายุระหว่าง 13-14 ปี ต่อเนื่องด้วย การสำรวจอาชีพคือการเริ่มจากการ

รับรู้และมีประสบการณ์จากการทำงานและทำกิจกรรมต่างๆ (Exploration Stage) เป็นช่วงที่บุคคลตระหนักว่าอาชีพเป็นสิ่งสำคัญในชีวิต ช่วงนี้บุคคลมีอายุระหว่าง 15-24 ปี ซึ่งแบ่งย่อยออกเป็น 3 ระยะดังนี้คือ ระยะที่บุคคลเริ่มพิจารณาเลือกอาชีพ โดยยังไม่ได้ตัดสินใจแน่นอน (Tentative Substage) ซึ่งจะพิจารณาจากความต้องการ ความสนใจ ค่านิยม ความสามารถและโอกาสในการทำงานทำ ระยะนี้บุคคลจะมีอายุระหว่าง 15-17 ปี

1.1.7 บุคลิกภาพและความถนัด ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความบกพร่องทางการเห็นมีความสนใจที่จะพัฒนาความสามารถของตนเองให้เป็นความถนัดมากขึ้น โดยพิจารณาบุคลิกภาพเป็นองค์ประกอบ ดังเช่นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นคนที่ 8 ที่ได้รับข้อมูลใหม่ว่าคนเป็นนักดนตรีต้องมีบุคลิกดี ขยันซ้อมและหน้าตาيلمั้แจ่มใส และเริ่มพิจารณาเปรียบเทียบว่าตัวเองไม่เหมาะกับอาชีพนี้เพราะการมองไม่เห็นอาจเป็นอุปสรรคทำให้ไม่รู้ว่าจะพัฒนาบุคลิกและหน้าตาให้يلمั้แจ่มใสได้อย่างไร (ข้อมูลสัมภาษณ์พบข้อความบ่งชี้ที่แสดงความตระหนักรู้ในอาชีพมิติตนเอง หลังการรับฟังพอดคาสต์) ผลการค้นพบนี้สอดคล้องกับทฤษฎีปมด้อย เจ้าของทฤษฎีนี้คืออัลเฟรด แอดเลอร์ เป็นผู้สร้างทฤษฎีนี้ขึ้นจากประสบการณ์ของตนเองเนื่องจากเขาเป็นคนไม่แข็งแรงเนื่องมาจากโรคกระดูกอ่อนในวัยเด็ก เขาพบว่าความผิดปกติของอวัยวะในร่างกายทำให้เกิดความแปรปรวนทางจิตใจได้โดยทำให้เกิดปมด้อยขึ้นมาภายในใจเมื่อเปรียบเทียบกับผู้อื่นจึงต้องหาทางแก้ไขโดยอัตโนมัติเพื่อชดเชยหรือข่มปมด้อยนั้น อัลเฟรด แอดเลอร์ (Alfred Adler อ้างถึงในระกัภภัทร์ วงษ์ภักดี, 2542) เน้นความสำคัญของปมด้อยว่า มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของคนเรามาก ปมด้อยจะช่วยหล่อหลอมบุคลิกภาพให้เด่นชัดขึ้น ปมด้อยเกิดขึ้นเมื่อบุคคลไม่อาจแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ จนเกิดความตึงเครียดขึ้น ซึ่งถ้าผู้ที่มีความบกพร่องทางการเห็นเห็นว่าการตาบอดเป็นปมด้อยอย่างหนึ่งของตนเองแล้ว ก็จะทำให้เกิดความวิตกกังวลขึ้น มีความละอาย จึงต้องพยายามหาความรู้สึกเด่นชัดขึ้นมาทดแทน วิธีการที่จะไปสู่ความเด่นชัดต่างๆกัน จึงก่อให้เกิดบุคลิกภาพประจำตัวขึ้น คนที่มีสุขภาพจิตดีก็จะต่อสู้ได้อย่างกล้าหาญและมีสามัญสำนึก ยอมรับสภาพความเป็นจริงได้

1.2 มิติที่ 2 ครอบครั้วและสังคม กลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 คนมีระดับของการพัฒนาความตระหนักรู้ในอาชีพมิติครอบครั้วและสังคมเพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 12.6 แบ่งออกเป็น 4 ด้านดังต่อไปนี้

1.2.1 สังคมและเศรษฐกิจ ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความบกพร่องทางการเห็นเข้าใจความสำคัญในหลักการเลือกอาชีพว่า ต้องมีปัจจัยเรื่องเศรษฐกิจและสังคมเข้ามาประกอบการพิจารณาด้วย ดังเช่นความคิดเห็นของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นคนที่ 3 ที่ระบุว่านักกีฬาต้องรู้จักวางแผนเรื่องการใช้จ่ายกับtournament ว่ามีกี่ครั้งอย่างรุ่นพี่ตัวแบบในกลุ่มอาชีพที่ 1 จะได้คุ้มค่าหรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นคนที่ 10 ที่เห็นด้วยกับรุ่นพี่ตัวแบบในกลุ่มอาชีพที่ 1 ว่าการอยู่ในสังคมที่มีแต่คนตาบอดหรืออยู่ในโรงเรียนสอนคนตาบอดนั้นมันเป็นเหมือนสังคมจำลองมากกว่า มันไม่ใช่สังคมจริงๆ ดังนั้นเราต้องรู้จักคำนวณความคุ้มค่าให้เหมาะสมกับฐานะของเราด้วย เพราะทุกคนต่างมีความจำเป็นไม่เหมือนกัน (ข้อมูลสัมภาษณ์พบข้อความบ่งชี้ที่แสดงความตระหนักรู้ในอาชีพมิติครอบครั้วและสังคมหลังการรับฟังพอดคาสต์) จะเห็นว่านักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นคนที่ 10 สามารถจดจำข้อความที่รุ่นพี่ตัวแบบพูดในพอดคาสต์ได้ ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับการนำเสนอตัวแบบของ Bandura หรือการใช้เทคนิคเสนอตัวแบบ

โดยผู้ที่ต้องการจะเลียนแบบอาจได้จากการฟัง สังเกตหรืออ่านเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคลแล้วคำนวณเป็นข้อมูลเลียนแบบและแสดงออกเป็นพฤติกรรมของตนเองต่อไป (Bandura, 1986) และหลักการเลือกอาชีพของ แฟรงค์ พาร์สัน (Frank Parsons) ว่าเป็นหลักการที่ทำให้บุคคลสามารถวิเคราะห์คุณสมบัติต่างๆ และองค์ประกอบของตนเองได้ เป็นต้นว่าความสามารถ ความสนใจ ความถนัด บุคลิกภาพ ฐานะเศรษฐกิจ สภาพการณ์ต่างๆ ในครอบครัว (วัชร ทรัพย์มี, 2521) ทั้งหมดนี้จึงสรุปได้ว่ากลยุทธ์เมตาคอกนิชันที่ใช้ถามสามารถกระตุ้นให้คำตอบของรุ่นพี่ตัวแบบมีความลุ่มลึกและแสดงออกซึ่งตรรกะแห่งโลกอาชีพได้อย่างน่าสนใจในความรู้สึกของกลุ่มตัวอย่างที่รับฟังพอดคาสต์

1.2.2 การศึกษา ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความบกพร่องทางการเห็นมีความตระหนักรู้ว่ายิ่งเรียนสูงยิ่งดีต่อตัวผู้ฝึกการ ดังเช่นความคิดเห็นของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นคนที่ 6 ที่เชื่อว่ายิ่งเรียนสูงยิ่งดี หากครอบครัวไม่มีทุนให้ก็ขอทุนการศึกษาได้ (ข้อมูลสัมภาษณ์พบข้อความบ่งชี้ที่แสดงความตระหนักรู้ในอาชีพมิติครอบครัวและสังคม หลังการรับฟังพอดคาสต์) ผลการศึกษาที่ได้นี้สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการแนะแนวอาชีพที่รัฐแคลิฟอร์เนีย (Career Education Concept CALIFORNIA) ที่ว่านักเรียนทุกคนจะเห็นคุณค่าในประสบการณ์การศึกษาซึ่งคือส่วนหนึ่งของการพัฒนาและเตรียมการด้านอาชีพในอนาคต ภายหลังจากได้เข้าใจอาชีพ (Career Orientation) ด้วยการเปิดโลกทัศน์ในอาชีพนั้น (Marland, 1974)

1.2.3 ครอบครัวชุมชนและสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความบกพร่องทางการเห็นมีความใส่ใจต่อการเข้าถึงครอบครัว ชุมชน และสิ่งแวดล้อมของตัวเองมากขึ้น กลุ่มตัวอย่างเริ่มมีความเข้าใจใหม่ว่าการเรียนอย่างเดียวไม่ช่วยทำให้มีความชัดเจนเรื่องอาชีพมากเท่าการเรียนไปด้วย พบปะพูดคุยกับครอบครัวชุมชนสิ่งแวดล้อมไปด้วย ความหลากหลายในการใช้ชีวิตเหล่านี้จะนำไปสู่ข้อมูลอาชีพได้ ดังเช่นความคิดเห็นของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นคนที่ 2 ที่เริ่มเห็นคุณค่าของความพยายามสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน รุ่นพี่ และอาจารย์ เพราะจะช่วยให้เราได้ข้อมูลดีๆ (ข้อมูลสัมภาษณ์พบข้อความบ่งชี้ที่แสดงความตระหนักรู้ในอาชีพมิติครอบครัวและสังคม หลังการรับฟังพอดคาสต์) จะเห็นว่านักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นคนนี้เริ่มตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องสานความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน รุ่นพี่และอาจารย์ นั่นหมายถึงเขาเริ่มมีความตระหนักรู้มิติครอบครัวและสังคมในด้านนี้เพิ่มขึ้น ความตระหนักรู้ที่เกิดขึ้นนี้มีผลมาจากกลยุทธ์เมตาคอกนิชันที่ใช้ในการตั้งคำถามให้รุ่นพี่ตัวแบบเล่าถึงตัวช่วย คนในครอบครัวหรือใครที่มีบทบาททำให้รู้ว่าตัวเองมีความสามารถด้านไหน (อ้างอิงตัวอย่างคำถามจากตารางที่ 3.1 ถึง 3.4) ข้อซึ่งคำถามที่ใช้กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายความรู้ ผลลัพธ์ของการใช้กลยุทธ์นี้ เบเกอร์และบราวน์ (1984 อ้างถึงใน ทิศนา แคมณี และคณะ, 2540) ได้เคยสรุปไว้ว่า จะทำให้ตระหนักรู้ถึง ทักษะ กลยุทธ์ และแหล่งข้อมูลที่เป็นต่อการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเห็นได้ชัดว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความบกพร่องทางการเห็นมีความเข้าใจใหม่ต่อมิตรครอบครัวและสังคมด้านครอบครัวชุมชนและสิ่งแวดล้อม เริ่มรู้ว่าแหล่งข้อมูลจากใครบ้างที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพของตัวเอง

1.2.4 การเลียนแบบจากบุคคลตัวแบบ ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความบกพร่องทางการเห็นมีความตระหนักรู้ว่าการได้รับฟังประสบการณ์จากรุ่นพี่เกี่ยวกับเรื่องประสบการณ์อาชีพบ่อยๆ จะทำให้มีแรงบันดาลใจขึ้นมาก ซึ่งผลการค้นพบนี้บ่งชี้ว่าพอดคาสต์ที่ใช้

กลยุทธ์เมตาคognitionช่วยโน้มน้าวให้กลุ่มตัวอย่างที่มีความบกพร่องทางการเห็นตระหนักถึงคุณค่าของการได้มีบุคคลตัวแบบไว้เลียนแบบ ดังตัวอย่างข้อคำถามที่ใช้กลยุทธ์เมตาคognitionชี้ว่า สรุปว่าอะไรที่ช่วยให้รุ่นพี่ตัวแบบประสบความสำเร็จได้ และอยากให้น้องๆ นำประสบการณ์นี้ไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาเป็นรูปแบบของตนเอง (อ้างอิงตัวอย่างคำถามจากตารางที่ 3.1 ถึง 3.4) ข้อค้นพบใหม่นี้สอดคล้องกับแนวทางการเลือกตัวแบบ(สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2536) ที่ว่าตัวแบบควรมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับผู้สังเกต เพราะจะทำให้ผู้สังเกตเกิดความรู้สึกว่าเขาเองก็น่าจะทำได้ จะเห็นว่าหลายความคิดเห็นที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลได้ (ข้อมูลสัมภาษณ์พบข้อความบ่งชี้ที่แสดงความตระหนักอยู่ในอาชีพมิติครอบครัวและสังคม หลังการรับฟังพหุศาสตร์) บ่งบอกถึงความรู้สึกด้านบวกที่มีต่อบุคคลตัวแบบนั้น แสดงให้เห็นชัดว่าการเลือกตัวแบบให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น จำเป็นอย่างยิ่งที่ตัวแบบต้องมีความบกพร่องทางการเห็นด้วยดังเช่นความคิดเห็นของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นคนที่ 1 ที่ระบุว่าถ้าการมีตัวแบบในใจจะทำให้เรารู้สึกว่าทำได้แล้วเราก็จะทำให้ได้ด้วย (ข้อมูลสัมภาษณ์พบข้อความบ่งชี้ที่แสดงความตระหนักอยู่ในอาชีพมิติครอบครัวและสังคม หลังการรับฟังพหุศาสตร์) ความคิดเห็นเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างเริ่มไว้วางใจตัวแบบและเริ่มอยากเลียนแบบมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาของ Bandura (1986) ที่ว่าการใช้คำพูดชักจูงของตัวแบบ จะทำให้ผู้สังเกตมีความมั่นใจและมีกำลังใจที่จะกระทำพฤติกรรมเพื่อให้เป็นผลสำเร็จ นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงบทบาทของเมตาคognitionชั้นที่ Costa (1987) ได้เคยยืนยันไว้ว่า ผลจากการเกิดเมตาคognitionจะทำให้บุคคลซึ่งคิดได้อย่างมีวิจารณญาณ มีความยืดหยุ่นและเล็งเห็นการณ์ไกล ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนเริ่มต้นจากการที่ผู้วิจัยใช้กลยุทธ์เมตาคognitionชั้นข้อที่ 1 ที่ช่วยในการเตรียมอารมณ์และใช้คำถามสร้างความคุ้นเคยระหว่างรุ่นพี่ตัวแบบและกลุ่มตัวอย่างที่รับฟังด้วยการให้รุ่นพี่เล่าสาเหตุการมองไม่เห็น ประเด็นนี้เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องพิจารณาอย่างยิ่ง หากต้องการใช้เทคนิคการเลียนแบบจากบุคคลตัวแบบควรนำกลยุทธ์เมตาคognitionชั้นข้อนี้ประกอบด้วย

1.3 มิติที่ 3 อาชีพ กลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 คนมีระดับของการพัฒนาความตระหนักอยู่ในอาชีพมิติอาชีพเพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 9.4 แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

1.3.1 คุณสมบัติของตนเองในการทำงาน ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความบกพร่องทางการเห็นมีความตระหนักว่า ทุกอาชีพต้องการคุณสมบัติในการทำงานที่แตกต่างกัน ดังเช่นความคิดเห็นของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นคนที่ 4 ที่ระบุคุณสมบัติของตนเองในการเป็นบรรณารักษ์ว่าบรรณารักษ์ต้องชอบหนังสือจริงๆ ถ้าชอบไม่จริง จะอยู่ไม่ได้ทั้งวัน (ข้อมูลจากการสัมภาษณ์พบข้อความบ่งชี้ที่แสดงความตระหนักอยู่ในอาชีพมิติอาชีพ หลังการรับฟังพหุศาสตร์) ซึ่งเป็นผลจากการใช้กลยุทธ์เมตาคognitionชั้นข้อ 4 (อ้างอิงรายละเอียดในภาพที่ 3.4 บทที่ 3) โดยการให้บุคคลได้รับข้อมูลที่มีการเชื่อมโยงกันจากการบูรณาการประสบการณ์ของรุ่นพี่ตัวแบบถึงเรื่องคุณสมบัติของตนเองในการทำงานทำให้กลุ่มตัวอย่างระบุคุณสมบัติของตนเองในการทำงานได้ตรงกับโลกอาชีพที่เป็นจริง หลักการเดียวกับกรอบแนวคิดที่ใช้ในรัฐเท็กซัส (Marland, 1974) ที่ระบุถึงกระบวนการนำไปสู่การปฏิบัติ โดยเริ่มจากกระบวนการให้คำปรึกษารายบุคคลด้วยวิธีเพิ่มศักยภาพให้บุคคลและให้ข้อมูลด้านอาชีพจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือให้เกิดการเปรียบเทียบระหว่างศักยภาพของตนเองกับความต้องการของหน่วยงานให้สัมพันธ์กันระหว่างความรู้สึกทางใจ สมรรถภาพทางร่างกายและความต้องการทางสังคม

1.3.2 คุณสมบัติที่จำเป็นเพื่อความสำเร็จในการทำงาน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความบกพร่องทางการเห็นเริ่มมองถึงการวางแผนอาชีพให้ประสบความสำเร็จในอนาคต ดังเช่นความคิดเห็นของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นคนที่ 6 ที่ระบุคุณสมบัติของนักดนตรีที่ประสบความสำเร็จในการทำงานได้ว่าต้องมีเครื่องดนตรีที่อยากเก่งไว้ใกล้กับตัวตลอดเวลา และหมั่นซ้อมไม่หยุด (ข้อมูลสัมภาษณ์พบข้อความบ่งชี้ที่แสดงความตระหนักรู้ในอาชีพมิติดาชีพ หลังการรับฟังพอดคาสต์) ซึ่งประเด็นนี้เป็นผลจากกลยุทธ์เมตาคอกนิชันตามที่ Derry and Murphy (1986) ได้เสนอไว้ ได้แก่ 1) สร้างกลยุทธ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย (Action or strategies) 2) ฝึกให้ผู้เรียนตระหนักได้ว่าตนเองต้องเรียนอะไร มีเป้าหมายอย่างไร (Goal) 3) เพิ่มคุณภาพด้วยประสบการณ์ให้เห็นภาพ (Metacognitive experience) และ 4) ช่วยให้ผู้เรียนนำประโยชน์ไปใช้ และสามารถต่อยอดความรู้ได้ (Metacognitive knowledge)

1.3.3 ความแตกต่างและข้อกำหนดในงานแต่ละชนิดในการทำงาน ผลการศึกษาพบว่าทำให้กลุ่มตัวอย่างที่มีความบกพร่องทางการเห็นได้ไตร่ตรองอย่างมีวิจารณญาณว่า ทุกอาชีพล้วนแล้วแต่มีความแตกต่างกัน สามารถบอกได้ว่าข้อกำหนดของแต่ละอาชีพมีความแตกต่างกันอย่างไรและพิจารณาเปรียบเทียบกับตัวเองได้ว่าเหมาะสมหรือไม่อย่างไร ดังเช่นความคิดเห็นของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นคนที่ 2 ที่บอกได้ว่าข้อสำคัญของอาชีพประชาสัมพันธ์คือต้องขยันหาข้อมูลตลอดเพราะเปลี่ยนแปลงอยู่เรื่อยๆ หรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นคนที่ 1 ที่สรุปอาชีพบรรณารักษ์ได้ว่าการพูดคืองานของบรรณารักษ์ การอ่านก็คืองานของบรรณารักษ์ (ข้อมูลสัมภาษณ์พบข้อความบ่งชี้ที่แสดงความตระหนักรู้ในอาชีพมิติดาชีพ หลังการรับฟังพอดคาสต์) การค้นพบนี้คล้ายกับผลการศึกษาของสุภิสรา ทองโพธิ์และสถาพร ชันโต (2550) เรื่องการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชัน ที่พบว่าการจัดกิจกรรมที่เน้นยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชันนั้น ปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมประกอบด้วย 1) การเลือกที่เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน 2) การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง 3) การใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนร่วมอภิปรายและแสดงความคิดเห็น 4) การให้ผู้เรียนประเมินความรู้และความคิดของตนเองเกี่ยวกับบทอ่าน

จากข้อค้นพบและผลการวิจัยดังกล่าวอภิปรายโดยสรุปได้ว่า พอดคาสต์ที่มีการใช้กลยุทธ์เมตาคอกนิชันสามารถเพิ่มความตระหนักรู้ในอาชีพให้สูงขึ้นได้จริง โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีความบกพร่องทางการเห็นทั้ง 10 คนมีความตระหนักรู้ในอาชีพเพิ่มมากขึ้น ถึงแม้ในบางสัปดาห์ของบางมิติข้อมูลระดับของการพัฒนาความตระหนักรู้ในอาชีพของกลุ่มตัวอย่างบางคนอาจดูไม่สม่ำเสมอ (ดูรายละเอียดประกอบจากภาคผนวก ข ผลการวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างรายบุคคล) แต่โดยรวมแล้วเมื่อเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างก่อนรับฟังพอดคาสต์ที่ใช้กลยุทธ์เมตาคอกนิชันกับหลังรับฟังแล้ว 4 สัปดาห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 9 คนมีระดับของการพัฒนาความตระหนักรู้ในอาชีพทั้ง 3 มิติที่เพิ่มขึ้น ยกเว้นในกลุ่มตัวอย่างคนที่ 8 ที่เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างก่อนรับฟังพอดคาสต์ที่ใช้กลยุทธ์เมตาคอกนิชันกับหลังรับฟังแล้ว 4 สัปดาห์พบว่า มี 2 มิติที่ลดลงได้แก่ มิติครอบครัวและสังคมกับมิติดาชีพ ผู้วิจัยจึงขออภิปรายผลที่น่าจะเป็นข้อสังเกตเพิ่มเติมว่าข้อมูลอาชีพที่ครอบครัวหรือคนรอบข้างให้กับผู้ที่มีความบกพร่องทางการเห็นมีความสำคัญและมีบทบาทอย่างมากต่อการมองโลก

อาชีพของเขา เพราะสิ่งนั้นจะเป็นเสมือนไม้เท้าขาว (White Cane) นำทางเขาไปสู่โลกอาชีพได้อย่างมั่นใจ กลุ่มตัวอย่างคนที่ 8 ได้ให้ข้อมูลว่า ตัวเขาเองเชื่อว่าเขามีความตระหนักรู้ในอาชีพที่สูงขึ้น มีความเข้าใจที่มากขึ้นและมั่นใจขึ้นว่าจะสามารถประกอบอาชีพได้ตั้งฝัน (ส่งผลให้ระดับการพัฒนาความตระหนักรู้ในอาชีพมีติดตนเองเพิ่มขึ้น) แต่เขาแค่รู้สึกว่สิ่งที่ครอบครัวและคนรอบข้างให้ข้อมูลอาชีพกับเขาไม่ค่อยตรงกันกับที่รุ่นพี่ตัวแบบให้สัมภาษณ์ในพอดคาสต์ เขาจึงรู้สึกว่าเขาไม่ได้อยู่ในโลกความจริงทั้งหมด แต่อยู่ในโลกอาชีพที่ครอบครัวและคนรอบข้างสร้างและจัดเตรียมไว้ให้มากกว่า จะเห็นว่าผลจากการสร้างความตระหนักรู้ในอาชีพด้วยการใช้กลยุทธ์เมตาคอกนิชันในการตั้งคำถาม เพื่อได้มาซึ่งคำตอบที่เป็นข้อมูลอาชีพจากรุ่นพี่ตัวแบบในแต่ละกลุ่มอาชีพที่มีความบกพร่องทางการเห็น ความสำเร็จมาจากกลยุทธ์ทั้ง 5 ข้อ (อ้างถึงรายละเอียดในภาพที่ 3.1 ถึง 3.5 ในบทที่ 3) และรูปแบบการนำเสนอที่ใช้ตัวแบบมากระตุ้น

2. อภิปรายผลที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของครูที่มีต่อพอดคาสต์ที่ใช้กลยุทธ์เมตาคอกนิชัน

ผลการศึกษาพบว่าครูและนักเรียนเห็นด้วยต่อการนำพอดคาสต์ที่มีการใช้กลยุทธ์เมตาคอกนิชันมาเป็นเครื่องมือในการเพิ่มระดับของการพัฒนาความตระหนักรู้ในอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น และเห็นด้วยกับการใช้แนวคิดทฤษฎีด้านอาชีพผสานกับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา ด้วยการเป็นตัวแบบที่มีความบกพร่องทางการเห็นมากระตุ้นอารมณ์และจินตนาการให้เกิดความเข้าใจในข้อมูลอาชีพและมีแรงบันดาลใจในการเลือกและประกอบอาชีพ เนื่องจากช่วยทำให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นอยากเป็นอย่างรุ่นพี่ตัวแบบ ซึ่งจะเห็นว่าตัวแบบมีอิทธิพลอย่างมากต่อผู้สังเกตหรือผู้รับฟัง และมีผลทางด้านอารมณ์ โดยนอกจากจะส่งผลต่อการกระทำตามตัวแบบแล้ว ยังมีผลกระตุ้นให้เกิดอารมณ์คล้อยตามไปด้วย (Bandura, 1977) ส่วนประเด็นการสังเคราะห์กลยุทธ์เมตาคอกนิชันมาใช้ในการตั้งคำถาม จากการสัมภาษณ์ครูและนักเรียนพบว่าทุกคนเห็นความสำคัญของกลยุทธ์นี้และเห็นด้วยที่จะนำมาใช้เป็นกลยุทธ์ในการกระตุ้นผู้เรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในสาขาวิชาต่างๆ ที่ไม่จำกัดเฉพาะแค่ข้อมูลอาชีพเท่านั้น

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาดังกล่าว พบว่ายังมีหลายประเด็นที่ผู้บริหารการศึกษา ผู้ที่อยู่ในแวดวงการศึกษาและการศึกษาพิเศษ นักเทคโนโลยีการศึกษา และผู้มีความสามารถในการผลิตสื่อเพื่อผู้ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษสามารถนำไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ได้ ทั้งนี้เพื่อการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความบกพร่องทางการเห็นดังนี้

1.1 จากการศึกษาพบว่า การออกแบบสื่อเพื่อผู้ที่มีความบกพร่องทางการเห็นโดยใช้กลยุทธ์เมตาคอกนิชันเข้าไปตั้งคำถามสัมภาษณ์บุคคลตัวแบบที่มีความบกพร่องทางการเห็นทั้ง 6 กลุ่มอาชีพ (รุ่นพี่ตัวแบบ) เป็นกลยุทธ์ที่ช่วยให้ผู้ฟังติดตามรุ่นพี่ตัวแบบและสะท้อนคิดกลับมาที่ตนเองทำให้เกิดความตระหนักในตนเองได้ (Self-Awareness) และมีแรงบันดาลใจที่จะสร้างฝันของตนเองให้สำเร็จด้วย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ควรมีการส่งเสริมเรื่องการใช้กลยุทธ์ทางจิตวิทยาที่ไม่จำกัดเฉพาะแต่เมตาคอกนิชันให้เข้ามามีบทบาทกับการศึกษาพิเศษในวงกว้าง

ข้อเสนอแนะต่อโรงเรียน ผู้บริหารแต่ละโรงเรียนทั้งโรงเรียนสอนคนตาบอดและทุกโรงเรียนที่เปิดรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นเข้าไปเรียนร่วม ควรมีการวางวิสัยทัศน์ในการสร้างกระบวนการจัดการเรียนรู้ด้านอาชีพใหม่ด้วยการใช้กลยุทธ์เมตาคอกนิชันเข้าไปมีบทบาทในการออกแบบหรือวางแผนในเชิงลึก ทั้งนี้ควรมีการจัดทำฐานข้อมูลที่จะช่วยส่งเสริมการศึกษาและสำรวจอาชีพให้กับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นและผู้เกี่ยวข้องที่สนใจทั้งที่มีสายตาทปกติหรือมีความบกพร่องทางการเห็นไว้ด้วย และหากมีความประสงค์ที่จะเข้าไปใช้งานพอดคาสต์ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้อัปโหลดไว้ทั้งหมดและเผยแพร่สาธารณะไว้ที่เว็บไซต์

<http://www.podblind.lnw.mn/index.php> เพื่อเป็นฐานข้อมูลที่จะช่วยส่งเสริมการศึกษาและสำรวจอาชีพให้กับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นและผู้เกี่ยวข้องที่สนใจต่อไป

ข้อเสนอแนะต่ออาจารย์และผู้ปกครองของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ควรศึกษาและนำโครงสร้างของเทคนิคการตั้งคำถามโดยใช้กลยุทธ์เมตาคอกนิชันไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน เพื่อกระตุ้นให้พวกเขาเกิดการรู้คิดอย่างมีวิจารณญาณ

1.2 จากการศึกษาพบว่า กระบวนการเสนอตัวแบบ (Modeling Procedures) มีอิทธิพลอย่างมากต่อการสร้างความตระหนักรู้ในอาชีพให้กับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น และเป็นกระบวนการที่กระตุ้นให้เกิดความมั่นใจและมีกำลังใจที่จะกระทำพฤติกรรมเพื่อให้เป็นผลสำเร็จ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ควรนำเทคนิคการเสนอตัวแบบไปจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นที่กำลังจะจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือบูรณาการเข้าในหลักสูตรตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยบังคับว่าทุกหลักสูตรที่สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นควรต้องมีการใช้กระบวนการเสนอตัวแบบเป็นเทคนิคในการสอนด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นยังคงต้องการข้อมูลทางอาชีพในรูปของการนำเสนอตัวแบบ (รุ่นพี่ตัวแบบ) ที่นอกเหนือจาก 6 กลุ่มอาชีพที่ผู้วิจัยนำเสนอ การศึกษาวิจัยต่อไปจึงควรเพิ่มจำนวนตัวแบบที่นอกเหนือจากกลุ่มอาชีพที่ผู้วิจัยนำเสนอไปแล้วซึ่งได้แก่ 1) อาชีพนักกีฬาโอบอลและโบว์ลิ่ง 2) อาชีพนักเขียน 3) อาชีพครู 4) อาชีพบรรณารักษ์ 5) อาชีพนักประชาสัมพันธ์ 6) อาชีพนักดนตรีเล่นเปียโน

2.2 จากการศึกษาพบว่า ทางโรงเรียนสอนคนตาบอดยังคงต้องการงานวิจัยเชิงคุณภาพที่เน้นการวิจัยเพื่อการออกแบบสื่อร่วมกับการใช้กลยุทธ์ทางจิตวิทยาเพื่อสนับสนุนความต้องการของผู้ที่มีความบกพร่องทางการเห็นให้มีชีวิตที่มีคุณภาพดียิ่งขึ้น การศึกษาครั้งต่อไปจึงน่าจะผลิตงานวิจัยรูปแบบดังกล่าวให้สามารถเข้าไปพัฒนาในทางปฏิบัติได้อย่างเห็นภาพชัด

2.3 จากการศึกษาพบว่า ในเรื่องการสร้างความตระหนักรู้ในอาชีพหรืออาชีพศึกษา (Career education) ให้กับผู้ที่มีความบกพร่องทางการเห็น ยังมีนักวิจัยจำนวนน้อยที่เลือกศึกษาเรื่องนี้ นอกจากนี้ยังพบว่าครูในโรงเรียนสอนคนตาบอดมีความประสงค์ให้การสร้างความตระหนักรู้ในอาชีพสามารถเริ่มต้นได้ที่ระดับอนุบาลและและควรส่งเสริมต่อเนื่องไปจนถึงประถมศึกษาปีที่ 6 การศึกษาครั้งต่อไปจึงน่าจะผลิตงานวิจัยในด้านนี้เพื่อเพิ่มจำนวนการศึกษาวิจัยให้มากขึ้นและควรลดอายุกลุ่มเป้าหมายลงคือให้บริการข้อมูลอาชีพได้ตั้งแต่เด็กเล็กเพื่อการพัฒนาความตระหนักรู้ในอาชีพที่มีความต่อเนื่องและกลายเป็นกระบวนการที่ปลูกฝังยาวนานให้ไม่ต่ำกว่า 6 ปี